

इ. १ ली ते इ.१२ वी मधील विद्यार्थ्यांचे
आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरण दि.३१
मार्च, २०२१ पर्यंत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.२४४/भाग-२/एस.डी.१
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक: २९ सप्टेंबर, २०२०.

प्रस्तावना:

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागा अंतर्गत राज्यातील १,१०,३१५ शाळांमध्ये २,२५,६०,५७८ विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. शालेय पोषण आहार योजना, राजीव गांधी अपघात सानुग्रह अनुदान योजना, मोफत गणवेश योजना, मोफत पाठ्यपुस्तक योजना आणि इतर अनुषंगिक योजनांचा पात्र विद्यार्थ्यांना लाभ देण्यात येत आहे. योजनेचा लाभ देताना शासनाकडे लाभास अनुज्ञेय असलेल्या लाभार्थ्यांची परिपूर्ण माहिती **सरल** संकेतस्थळावर उपलब्ध असण्याच्यादृष्टीने आणि संबंधित लाभाचे दुबार प्रदान रोखण्याकरीता सर्व विद्यार्थ्यांचे आधार क्रमांक विभागाच्या **सरल** प्रणालीमध्ये नोंद होणे आवश्यक आहे. सद्यस्थितीस ६४,५९,३८८ विद्यार्थ्यांचे आधार क्रमांक **सरल** प्रणालीमध्ये नोंदविणे प्रलंबित दिसते. काही विद्यार्थ्यांची दुबार नोंदणी (एकच आधार पण २ नावांचे वेगळे विद्यार्थी दाखविणे) झाल्याचे लक्षात आले आहे. तसेच काही अस्तित्वात नसलेले आधार क्रमांक नोंदणी झाल्याचे लक्षात आले आहे. ह्या सर्व बाबींवर आळा घालण्यासाठी सर्व मुलांचे आधार क्रमांक नोंदवून त्याची खात्री (validation) होणे आवश्यक आहे.

आधार कार्ड नसलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी नवीन आधार क्रमांक नोंदणी करणे आवश्यक आहे. तसेच, आधार कार्ड असलेल्या परंतु चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये (सन २०२०-२१) वयाची ५ अथवा १५ वर्षे पूर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या हाताच्या अंगठ्याचा ठसा आधार नोंदणीमध्ये **बायोमेट्रीक अपडेटद्वारे** अद्ययावत करणे आवश्यक आहे. आधार कार्ड असलेल्या परंतु आधारकार्डवरील नांव, जन्म तारीख, लिंग व पत्ता या मध्ये बदल करावयाचा आहे अशा विद्यार्थ्यांची **डेमोग्राफीक अपडेटद्वारे** दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे.

सर्व विभागांच्या, सर्व माध्यमाच्या, सर्व व्यवस्थापनाच्या इ. १ ली ते इ. १२ मधील शाळामधील सर्व विद्यार्थ्यांच्या आधार कार्डबाबत उक्तप्रमाणे कार्यवाही तातडीने करणे आवश्यक असल्याने, राज्यामध्ये उपलब्ध असलेल्या व्यवस्थेचा वापर करून इ. १ ली ते इ. १२ वी मधील सर्व विद्यार्थ्यांची आधार कार्ड नोंदणी व अद्ययावतीकरण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

परिपत्रक:

शासनाच्या कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर 'अनलॉक-४' च्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार इ. ९ वी ते इ.१२ मधील विद्यार्थ्यांना पालकांच्या सहमतीने शाळेमध्ये जावून शिक्षकांचे मार्गदर्शन घेण्याची मुभा देण्यात आली आहे. सदर परिपत्रकान्वये सूचित करण्यात येते की, कोविड-१९ प्रसाराच्या पार्श्वभूमीवर शाळा सुरू होईपर्यंत आधार नोंदणीकरीता राज्यामध्ये उपलब्ध असलेल्या पर्यायी व्यवस्थेचा वापर (तहसील कार्यालयामार्फत, बँकेत किंवा पोस्ट ऑफीसात) करून राज्यातील इयत्ता १ ली ते इयत्ता १२ मधील विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी आणि अद्ययावतीकरणाचे काम दि.३१/०३/२०२१ पर्यंत संबंधित शाळांच्या व्यवस्थापनाने करावे. त्यांनी पालकांचे मार्गदर्शन करून त्यांच्या सर्व विद्यार्थ्यांची आधार नोंदणी करून घ्यावी. आधार नोंदणी करताना अनुदानित शाळांना प्राधान्य देण्यात यावे. त्यांनी मुलांच्या आधार नोंदणीची व्यवस्था शाळा, बँक किंवा पोस्ट ऑफीस मध्ये करावी. सदर कार्यवाही शक्यतो मार्च, २०२१ अखेरपर्यंत पूर्ण करावी.

२. आधार नोंदणी आणि अद्ययावतीकरण कामाचे सनियंत्रण करण्याची जबाबदारी मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांच्या सनियंत्रणाखाली संबंधित शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/ माध्यमिक) यांची राहिल.

२.१ शिक्षणाधिकारी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या महानगरपालिकेच्या सर्व व्यवस्थापनाच्या व सर्व माध्यमाच्या शाळा, इतर विभागांच्या शाळा व इतर शाळा मधील (एकूण १२ युआरसी कार्यक्षेत्रातील) विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरणाची सनियंत्रण करण्याची जबाबदारी शिक्षणाधिकारी, बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांची राहिल.

२.२ विभागीय शिक्षण उपसंचालक, मुंबई यांच्या नियंत्रणाखालील, व इतर विभागांच्या शाळा, सर्व व्यवस्थापनाच्या व सर्व माध्यमाच्या शाळेतील (एकूण ०७ युआरसी कार्यक्षेत्रातील) विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरणाची सनियंत्रणाची जबाबदारी विभागीय शिक्षण उपसंचालक, मुंबई यांची राहिल.

२.३ जिल्हा परिषद कार्यक्षेत्रामध्ये असणाऱ्या सर्व विभागांच्या, सर्व व्यवस्थापनाच्या व सर्व माध्यमाच्या शाळेमधील विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरणाची सनियंत्रणाची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या सनियंत्रणाखाली शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/ माध्यमिक) यांची राहिल.

३. शाळा व्यवस्थापनानी आधार नोंदणी करताना खालील बाबींची काळजी घ्यावी-

३.१ आधार नोंदणी केंद्रावर गर्दी होणार नाही व सुरक्षित अंतर ठेवून किंवा ५० पेक्षा जास्त विद्यार्थी उपस्थित राहणार नाहीत असे नियोजन करण्यात यावे. आवश्यकतेनुसार केंद्र प्रमुख / गट शिक्षण अधिकारी यांनी वेळेचे नियोजन करावे.

३.२ आधार नोंदणी केंद्रावर सॅनिटायझेशन, मास्क आणि सोशल डिस्टन्सींगबाबत पर्याप्त काळजी घेण्यात यावी व त्यासाठी संबंधित बँक/ पोस्ट ऑफीस यांच्याबरोबर नियोजन करावे.

३.३ विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरण करतेवेळी पुढील प्राधान्यक्रमानुसार शाळा निवडण्यात याव्यात:-

अ) खाजगी अनुदानित, अंशतः अनुदानित व विना-अनुदानित शाळा- त्यातही सर्वात जास्त पटसंख्या असलेल्या शाळांना प्राधान्य द्यावे.

ब) आरटीई अंतर्गत २५ टक्के प्रवेशांची फीस प्रतिपूर्ती देण्यात येणाऱ्या शाळा.

क) आदिवासी विभागांच्या अनुदानित आश्रम शाळा, सामाजिक न्याय व इतर विभागाच्या अनुदानित शाळा.

ड) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा/ शासकीय शाळा

४. राज्यातील विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी आणि अद्ययावतीकरणाचे काम करण्यासाठी एकूण ८१६ आधार नोंदणी संच (Aadhar Enrollment Kit) महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषदेमार्फत (MPSP) गटसाधन केंद्रावर उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत. प्रत्येक गटसाधन केंद्रामध्ये, म्हणजे प्रत्येक पंचायत समिती स्तरावर दोन, याप्रमाणे एकूण ८१६ आधार नोंदणी केंद्र (Aadhar Enrollment Center) कार्यान्वित करण्यात येणार आहेत. तथापि, प्रथम टप्प्यामध्ये पुरवठा केलेल्या संचापैकी प्रत्येक जिल्ह्यामधील दोन आधार नोंदणी केंद्र (Aadhar Enrollment Center) माहे ऑक्टोबर, २०२० पासून कार्यान्वित करावयाचे आहेत. कोविड-१९ प्रादूर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.

४.१ प्रत्येक जिल्ह्यातील दोन गटसाधन केंद्रांतर्गत गट शिक्षण अधिकारी यांनी आधार नोंदणी केंद्र (Aadhar Enrollment Center) माहे ऑक्टोबर, २०२० पासून कार्यान्वित करावीत. तसेच, उपलब्ध असलेल्या पर्यायी व्यवस्थेची (बँक, पोस्ट ऑफीस अथवा इतर ठिकाणे) आधार नोंदणी केंद्र (Aadhar Enrollment Center) सुध्दा कार्यान्वित करावे.

४.२ आधार नोंदणी केंद्र (Aadhar Enrollment Center) कोणत्या तहसील कार्यालय, बँक, पोस्ट ऑफीस अथवा कोणत्या इतर ठिकाणी कार्यरत आहे? सदर ठिकाणी प्रतीदिन किती विद्यार्थ्यांची

आधार नोंदणी / अद्ययावतीकरण करणे शक्य आहे? आणि अनुषंगिक बाबींची माहिती संकलित करावी व संबंधित शाळांना व पालकांना याबाबत प्रसिध्दी द्यावी.

४.३ कोविड-१९ साठी प्रशासनामार्फत लागू प्रतिबंधाचे पालन करून प्रती दिन जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरण कसे होईल असे नियोजन केंद्र प्रमुख / गट शिक्षण अधिकारी यांनी करावे.

४.४ आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरणासाठी संबंधित तहसिलदार/ प्रशासकीय यंत्रणेशी समन्वय साधावा.

५. उपरोक्त निर्देशानुसार सर्व विभागांच्या, सर्व माध्यमाच्या, सर्व व्यवस्थापनाच्या शाळेमधील जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी व अद्ययावतीकरणाचे कामकाज दिनांक ३१ मार्च, २०२१ पर्यंत पूर्ण करावे.

६. हे परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२००९२९१२३८५६०१२१ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेंद्र पवार)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. सचिव/प्रधान सचिव- आदिवासी विकास विभाग, सामाजिक न्याय विभाग, इतर मागास वर्ग/विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विभाग, ग्राम विकास विभाग, नगर विकास विभाग, अल्पसंख्याक विकास विभाग, महिला व बाल विकास विभाग
२. सर्व जिल्हाधिकारी,
त्यांनी सर्व विद्यार्थ्यांचे आधार नोंदणी करण्यासाठी संबंधितांना आवश्यक सूचना द्यावी.
३. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प.
४. आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
५. विभागीय शिक्षण उप संचालक (सर्व)
६. शिक्षण संचालक (प्राथमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
७. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
८. शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक), जिल्हा परिषद (सर्व)
९. शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद (सर्व)
१०. सर्व जिल्हा सामाजिक विकास अधिकारी
११. प्रकल्प अधिकारी, आदिवासी विकास.